

## ІЗ СТУДЕНТСЬКОЇ ПРАКТИКИ

### РОЗВИВАЙ ПРОФЕСІОНАЛІЗМ У СОБІ

Зоряна Семенова

*Львівський національний університет імені Івана Франка,  
вул. Генерала Чупринки, 49, 79044, м. Львів, Україна*

Проходила практику в конвергентній редакції медіахолдингу “Телерадіокомпанія Люкс”, до якого входить львівський відділ телеканалу 24.

**30 травня 2017 року.** Ознайомлення з редакцією було незвичним. Мої міркування про журналістів та їхню роботу відрізнялися від того, що я побачила. Спочатку познайомилася з головним редактором – Арсеном Данилюком. Він розповів про специфіку роботи в редакції, показав робоче місце. Ознайомлення з онлайн-системою каналу, в якій власне і працюють конвергентні журналісти, не було складним. Однак під час роботи з’ясувалося, що це не зовсім так, як на перший погляд здавалося. Важко вдавалося розписування тексту і знаходження потрібної графі. Але все ж за третім разом я осилила і пододала всі труднощі з онлайн-системою.

Перший день проминув здебільшого швидко та потужно. Перша половина дня – це знайомство з усім і усіма. У другій половині – виїзд з групою на місце події. Тут – цікавіше. Ми відзняли відеоряд та коментарі про ікону, з якої утворилося дві. Звісно, що з цією темою була не дуже обізнана. Однак під час знімання зорієнтувалася та виділила потрібну мені інформацію. Наочним прикладом стала праця журналістки – Марії Крижанівської, її взаємодія з оператором під час знімання. Повернулися в редакцію. Мені доручили написати пробний текст про цю подію. Було проблематично, однак написала. І день завершився.

**2 червня.** Сьогодні день почався з того, що я промоніторила сайти та інтернет-ЗМІ в пошуку тем для сюжетів. Однак цікавих подій не було. На нараді всі обговорювали теми, які будуть розробляти. Коли мене запитали про можливі ідеї, я відповіла правду: не знайшла цікавої теми або події. Арсен назвав мені тему – обприскування парків від кліщів. Після наради я підійшла до нього і ми обговорили те, про що саме я маю дізнатися на виїзді.

Мені вперше дали водія (Сашу), дуже приємний чоловік, веселий. Однак поки наш водій зорієнтувався, де парк імені Івана Павла II на Сихові, я знайшла на карті в гуглі місце розташування його. Ми приїхали перші, ще чекали групу дезінфекторів. Оператор тим часом відзняв кадри, а я, дочекавшись групу фахівців, взяла коментар. У редакції написала текст, який відправила на редагування. Після так названої “вичитки”

змонтувала відео, написала текст на сайт. Однак це виявилось не потрібним, бо новину подавали ще зранку. Переглянула свій “шедевр” і відправила в ефір.

**5 червня.** Як завжди, було планування і мене звісно ж запитали, чи маю я тему для сюжету. Однак те, що я запропонувала, вже відзняли. Теми цікавої не було. Я погодилася виїхати з іншою групою на відеознімання культурного спрямування. Ми відзняли єврейський фестиваль. Дуже сподобалось шоу і сама атмосфера. Коли брали коментарі, люди виявилися такими привітними та незвичними, наповненими творчістю. В цей момент я насолоджувалася вибором своєї професії.

Створила паралельно свій сюжет (текст Арсен перевірів, сказав про недоліки, назвав слова, які краще не вживати). Потім розказував про те, де і як краще шукати теми (ідеї для матеріалів, про заказні матеріали, про побудову сюжету).

**7 червня.** В редакції сьогодні почала свою працю аж з обіду, через іспит в університеті. Промоніторювала ЗМІ, Інтернет-мережу, інформаційні агентства в пошуках цікавої події чи проблеми для нового сюжету. Нічого не знайшовши, подивилася як Віка (журналіст) створює свій сюжет про безвіз. Після цього головний редактор розповів мені про правила викладу тексту, відеокадрів.

**8 червня.** День почався з редакційного планування. Обговорювали теми майбутніх матеріалів. Мені дали тему з анонсу – брифінг про вакцину від папілома вірусу. Поїхали на конференцію – я, оператор і водій. Часу було обмаль, тому я швиденько записала коментар, потім познімали початок прес-конференції і повернулася розписувати текст.

Розписала текст, вичитала, але після цього почалася проблема: потрібно було знайти відео в архіві лікарні та процесу вакцинації. Згодом, коли вже якісь кусочки відео знайшли, почався монтаж. З яким впоралася швидше завдяки монтажерові. Потім ще раз перевірила відео на помилки в титрах та в коментарі. І на завершення відправила свій сюжет редакторові, щоб він затвердив його для ефіру.

Однак на цьому мій день практики ще не закінчився. Потрібно було ще відписатися на захід.нет. Написала текст, відправила редакторові сайту на редагування, а далі прикріпили відео і опублікували.

Аж тепер завершився ще один день практики. Найважче було писати медичні терміни зрозумілою мовою для глядачів.

**9 червня.** День розпочався з того, що журналісти ще з вчорашнього вечірнього планування розібрали теми і відповідно відправлялися на знімання. Практиканти залишалися в редакції, тому що не було подій, не вистачало операторів і машин.

Однак пощастило, мене попросила Оксана відзняти для її сюжету коментар та відеоряд зі знімання фільму “Таємний щоденник Симона Петлюри”. Але як було вище зазначено, не було вільних операторів. Через це моє відеознімання відмінили.

Я не здавалася і наприкінці дня все ж знайшла тему для свого майбутнього телевізійного матеріалу.

**13 червня.** Все почалося з того, що ми виїхали на вулицю Некрасова знімати татори, їх причину, коментарі. Склад нашої знімальної групи: я, оператор, водій. Відзняли кадри з машинами, які стоять в корках, маршрутки, які не можуть проїхати, неправильно припарковані автомобілі.

Я здогадувалася, що опитувати перехожих важко, але щоб настільки! Коли підходиш до людини і просиш відповіді на запитання, вона від тебе втікає. Після 20-го опитування – лише 3 коментарі, які можна подавати в сюжет. І ці нещасні синхрони я “викрала” у перехожих психологією та маніпуляцією. Наприклад, говорила, що це опитування, а вже потім відкривала правду, що журналістка; відбирала осіб похилого віку чи студентів, які не бояться говорити і мають вільний час. Впіймати водія практично неможливо, всі кудись поспішають, втікають. Сталося чудо, один таки погодився поговорити і це завдяки операторові. Він просто впіймав його біля смітцевого бака з пакетами повними сміття в руках. Ми записали коментар. В редакції розглядала отриманий матеріал.

Однак це тільки початок. Наступний крок – домовитися за коментар з працівником поліції. Знову ми приїхали на ту вулицю. Трошки запізнилися, але поліцейський патруль нас дочекався. Взяла коментар у сержанта, адже дівчина-патрульник відмовилася. Попросила їх показати, як вони карають тих, хто не правильно паркується.

Думала, що пробуду там 1–2 години. Але доля піднесла подарунок (штрафувати можна тоді, коли водій в своєму авто). Нарешті один попався, а потім і другий. Ми зняли, як вони штрафують, навіть допомогли уникнути деяким водіям покарання. Все вийшло дуже круто.

Повернувшись в редакцію, розглядала відео. І знову ж таки дзвонила, домовлялася за коментар в управлінні транспорту. Вийзд – знімання. На цей раз все швидко і просто. Потім розписала останні коментарі.

Нарешті день закінчився. Такого насиченого дня я ще за всю практику не мала. Мені дуже сподобалося працювати в такому стилі та над своїми конвергентними сюжетами.

З перших днів практики я зрозуміла: особливість конвергентного журналіста полягає в тому, що він оперативно робить телевізійний матеріал, який подає в ефір на ТБ, потім пише онлайн-статтю на ту ж тему, яку викладають на сайті редакції або ЗМІ, яке співпрацює з цією редакцією. Бажано, щоб у статті містилися фотоілюстрації, які журналіст робить під час збирання інформації. Основними ознаками професіоналізму конвергентного працівника ЗМІ є: вміння гарно писати, володіти засобами мови, як у пресі, оперативно, чітко та стисло подати інформацію, як на радіо, відеоряд, інтригуючий фактаж, як на телебаченні. Вміле поєднання цих особливих рис кожного напряму ЗМІ створює передумови конвергентній редакції для лідерства на ринку медіа.

**14 червня.** Перевірила текст, який написала вчора. Потім редагування Арсена і фінальні штрихи – самостійно. І все було б добре, якби не одне але. Через велику напругу і вірус в організмі, у мене сів голос, набрякли голосові зв'язки. Я не могла говорити, а значить – начитати текст. Який вихід? Попросити начитати когось. Мені допомогла Іра Ващишин.

Єдине відчуття, коли вийшло твоє “творіння” в ефір – це гнів на себе, тому що стільки старатися, потратити часу на матеріал, а в кінці не начитати його. Це, як дійти до фіналу першою, але не переступити стрічку перемоги.

Залишилося ще відписатися на захід.нет. Потратила ще годинку – написала, відредагували.

**19 червня.** Прийшла здоровою, повною сил і енергії, і найбільше – з ідеєю для сюжету. Її одобрили! Тема полягала в тому, що львів'яни їдуть на відпочинок “Укрзалізницею”. Скільки квитків вже розпродано, куди найбільше, чи були додаткові потяги або вагони. Які права мають пасажери поїзда?

Але не все так просто. На вокзалі сказали, що потрібно дозвіл з Києва, без нього ми не маємо права таке знімати і з нами ніхто не говоритиме. Ми з помічником головного редактора (Тетяною) написали інформаційний запит, в якому просили дозволу. На вечірньому плануванні узгодили, що поки відповіді немає, буду знімати щось інше.

**20 червня.** На ранковому плануванні я оголосила, що відповідь на запит так і не прийшла. Тож мені дістався анонс – виїзд у лікарню, де канадці подарували обладнання на 10 млн гривень.

На виїзді я очікувала всього, але не такого хаосу і неорганізованості. Коли ми приїхали, нас годину водили вгору-вниз, вгору-вниз. Після чого нам все-таки показали операційну з новим обладнанням. Відзняли відеоряд. Потім взяли коментарі, в яких мені хоч якось прокоментували подію та дали потрібну інформацію. Хотіла відзняти кадри з хворими, але виявилось, що не можна. Познайомившись з журналісткою з ТРК (Мартою), ми все ж випросили таку можливість. В редакції під час розшифрування відео я відкинула надії на репортаж, тому що не вистачало відеокадрів та й часу не вистачало для монтажу.

Тема була цікавою та актуальною, тому окрім телевізійного матеріалу, почала писати інтернет-текст для сайту.

**21 червня.** Останній день практики. В моїх планах було завершити сюжет про залізницю, однак відповідь так і не прийшла на електронну пошту. Я їм зателефонувала, але все, що я дізналася – це те, що мій запит на розгляді.

У редактора також не було ідей та тем. Пропонувала декілька варіантів, але вони виявилися вже не актуальними. Наприкінці робочого дня я з усіма попрощалася, подякувала їм за все (за досвід, за можливість, за допомогу та розуміння). Вони допомогли віднайти мені ритм тележурналіста, якого мені не вистачало.

Правда, працювати в такому напруженому режимі дуже важко, але з часом звикаєш, це стає нормою. Згодом тобі навіть не вистачає того ритму роботи. Чим більше працюєш в цьому стилі, тим більше розвиваєшся, “не ігноруєш іншу сторону медалі” цієї професії.

Однією з найпоширеніших проблем конвергентного журналіста, з якою я зіштовхнулася, – є пошук цікавої, важливої інформації, нової теми для матеріалів. Адже коли створюєш медійний продукт, потрібно зважати на те, що він буде не тільки по телебаченню транслюватися, а ще й споглядатися на онлайн-ресурсах у новому текстову форматі, який ще не було опубліковано.

Багатьом журналістам важко добре писати, шукати інформацію, знімати фото чи відео, працювати в кадрі, тому медіаменеджери, будучи в масі своїй людьми реалістичними і прагматичними, м'яко кажучи, скептично ставляться до ідей мультимедійної журналістики. Між тим, усі чудово розуміють, що сучасній людині не досить розповісти історію, написавши “скупчення букв” і оздобивши їх кількома фото,

якось пов'язаних із текстом за логікою редактора і швиденько знайдених у надрах фотохостингів. Необхідно показати відеокартинку, дати послухати уривки інтерв'ю, креативно зобразити ту частину історії, яку можна зобразити, і ясно, читабельно і стисло написати те, що зобразити неможливо. Це, насамперед, відрізняє конвергентну редакцію з поміж інших видів.

Ще одним важливим нюансом, який я виділила зі своєї практики, є сенсаційність. Матеріал, який створює працівник конвергентного ЗМІ, повинен бути “темою дня”, інформація має бути найсвіжішою, найновішою, цікавою та сенсаційною, а головне широкого спектру, щоб журналіст міг розшири свої межі (написати текст, зробити фото, зняти відео, записати інтерв'ю, зробити пряме включення, а потім все це закинути в Інтернет), показати свою креативність та талант, вразити аудиторію.

**P.S.** Окрім практики на 24 каналі, я також мала нагоду пройти стажування в одному із чеських тижневиків “Спіріт”, де публікувала статті спеціалізованого напрямку.

“Спіріт” – це газета, яка має випуск один раз в тиждень; в основу її входить 4 рубрики (здоров'я, краса, релігія та містика). Плани номера тижневика редактор складає місяць наперед, відповідно тематика опрацьовується завчасно. Підготовка матеріалу потребує ретельної роботи: тема статті повинна бути актуальною на час випуску номера, відповідати сезону, факти та інформація не повинні перегукуватися з матеріалами інших ЗМІ. Якщо є схожа інформація, то це вважається плагіатом. Матеріал має бути найактуальнішим, написаний літературною мовою, зрозумілою для читача, обов'язково повинно бути указане джерело фотолюстрацій.

Я не надсилала фотографії до своїх матеріалів, однак вони були у кожній статті. Редактор відбирала з їхнього архіву або ж купляла в фотоцентрах, однак був випадок, коли під фотолюстрацією було джерело Google-архіву.

Чеська журналістика підпорядковується стандартам BBC, адже для європейських країн у медійній сфері це, наче Біблія для християн. Наприклад, був у редакції випадок, коли журналіст-початківець забув написати автора цитати, його відповідно звільнили, аргументувавши, що це порушення авторських прав. Важливий нюанс, який я запам'ятала: якщо матеріал є цікавим, однак номер заповнений або ж просто не вистачає фактажу, то ним заповнюють сайт редакції. Також працівники повинні писати хоча б один матеріал для сайту в тиждень, наповнюючи контент, не дивлячись на те, що на сайті працюють вже журналісти.

Студенти чеських вишів зазначають, що вони прийшли вчитися журналістики, бо це хороший початок кар'єри — можливість глибоко вивчити життєві, суспільно-політичні процеси, зайнятися чимось іншим — піаром, політтехнологіями, дослідженням ринку. Вони розглядають журналістику як добру інвестицію в своє майбутнє. Натомість невелика кількість студентів вважає, що журналістика сама собою має сенс і є місією. Зі свого досвіду можу сказати, що потрапити на практику або ж стажування до преси чи телебачення дуже важко, навіть якщо ти студент національного вузу. Зазвичай університет чи вищі школи мають свої “пробні медіа” або ж підписані контракти співпраці з певними медіахолдингами на ринку. Однак студент повинен зарекомендувати себе у виші, щоб професор міг поручитися за нього чи заробити собі “ім'я” на *пробних медіа*.

Коли проходиш стажування, то не важливо чи студент ти, чи працівник редакції – оплачують матеріали всім.

Здатність ньюзрума продукувати мультимедійні історії зумовлена: талановитими людьми різних спеціалізацій, які чудово роблять те, що вміють, здатністю поєднувати свої вміння в рамках однієї команди. Звідси випливає, що завдання збудувати справді мультимедійний ньюзрум зводиться до створення такого організаційного середовища й такої системи мотивацій, яка дасть можливість спроможним на це людям працювати в якнайтіснішій безперестанній співпраці одне з одним, створюючи видатні мультимедійні історії для будь-яких медійних платформ.

Однак робота за кордоном не є легкою! Щоб мати шанс хоча б стажуватися в європейському ЗМІ, потрібно для початку вивчити правила та стандарти ВВС. Та окрім цього бути завжди в “темі дня”, відповідати вимогам сучасних тенденцій. Важливо, що практикант мусить вже під час навчання зробити собі “ім’я”, авторитет. Та найважливіше – це дотримання закону про авторські права, де чітко зазначено, що вся подана вами інформація повинна бути здобута та написана тільки вами. Відповідати вимогам європейських ЗМІ дуже складно навіть професійним українським журналістам. Однак у Чехії є медіа з високим відсотком наших випускників — це, наприклад, чеське суспільне телебачення. Щоб досягнути вищого рівня розвитку, українським ЗМІ недостатньо однієї лише конвергентності, потрібно створювати сучасну матеріальну базу у навчальних закладах, забезпечувати студентам – майбутнім журналістам формування високого професійного рівня та можливість безкоштовних стажувань за кордом.